

Opinnäytetyö (AMK)

Kuvataiteen koulutusohjelma

Kuvataide

2012

Johannes Saljas

Alastoman apinan tarinat

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Kuvataiteen koulutusohjelma | Kuvataide

Opinnäytetyön valmistumisajankohta 2012 | Sivumäärä 26

Ohjaajat Ilona Tanskanen, Taina Erävaara

Johannes Saljas

ALASTOMAN APINAN TARINAT

Tämä opinnäytetyö kuvaa matkaani kuvataiteen alalle. Pohdintani tiestäni taiteilijaksi jakaantuu kolmeen osioon: ensimmäisessä osassa pohdin lapsuuden- ja nuoruudenkokemusten merkitystä valinnoilleni. Toisessa osassa käsittelen taideopintojen vaikutuksia työskentelyyni. Kolmannessa osassa analysoin taiteellista ajattelua ja työtapaani.

Kerron tarinoita tekemiseni lähtökohdista. Otteita tapahtumista, jotka kasvattivat minua kohti taiteilijuutta ja elämän arvoista elämää.

Käsittelen elämässäni tapahtuvia toimintoja ja sitä, miten se kasvattaa uusia jälkiä mieleeni. Jahtasin jänistä vuosikymmen sitten ja siitä on muodostunut minulle haaste, jonka tarkoitus on saada kiinni jostakin konkreettisesta. Valtaosa toiminnastani on rakentunut hippaleikiksi tämän pitkäkorvaisen olion ympärille. Käyn myös vuoropuhelua aiheeseen liittyvistä teemoista, melko performatiivisella lähestymistavalla muiden apinastapolveutuvien kanssa. Olen esimerkiksi napannut muutamia mukaan videoihini yllättäen. Tämä opinnäytetyö on vain osa prosessia. Ei vastauksia, vaan lisää kysymyksiä.

Asiasanat: dialogisuus, intuitiivinen työskentely, säännöt, taiteilijan paikka

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Fine arts | Visual arts

Completion year of the thesis 2012 | Total number of pages 26

Instructors: Ilona Tanskanen, Taina Erävaara

Johannes Saljas

STORIES OF THE NAKED MONKEY

Thesis reflects my way to a field of visual arts. Pondering my way to an artist divides in three parts: in first part reflect my youth experiences to my choices. Second part I process the influence of my studies to my works. Third part I analyze my way of thinking and working methods.

I am telling stories about the starting points of my works. Parts of events, which raised me towards life of an artist and life worth living.

I am dealing with actions that happens in my life and how it appears to grow new tracks in my mind. I chased a rabbit decade ago and it have formed me a challenge, which goal is to grab something concrete.

Major part of my actions is formed some kind of tag-play around this creature. I also have dialogue about the themes around the subject, with quite performative approach, with other members of descended apes. For example I have grapped few to my videos by suprise. This thesis is only a part of process. No answers, but more questions.

KEYWORDS: dialogue, intuitive working, rules, place of an artist

Sisältö

Johdanto	5
Piirsin lapsena turvapaikkoja	6
Opinnot Taideakatemiassa	8
Dialogisuus	8
Taiteellisen työskentelyni lähtökohtia	10
Ei yhtä ainoaa oikeaa tulkintaa teoksesta	10
Intuitiolla eteenpäin	12
Säännöt	14
Taiteilijan paikka	15
Mielipuolinen kokeminen ja karsiminen	17
Lopuksi	21
Lähteet	23

Johdanto

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on pohtia tietäni kuvataiteilijaksi. Haluan selventää ajatuksiani työskentelyni lähtökohdista ja syistä.

Kaipaen yhteyttä ihmisiin jossain määrin, haluan tulla ymmärretyksi. Mutta. Olen taitava tekemään. En ole taitava kommunikoidaan suurimman osan ihmisistä kanssa. Ehkäpä siksi olen valinnut alakseni taiteen, se on minun väyläni ja välineeni olla yhteydessä ja kommunikoida.

Pohdin tarinoideni kautta sitä, kuinka tämä päämäärättömältä tuntuva toiminta liittyy elämäntyöhöni. Minua kiinnostaa paluu perusasioiden juurille. Täytyy tuntea historiansa, muuten elää kädestä suuhun, sanoi joku filosofin alku joskus. Omien rajojeni kokeilu on aina viehättänyt minua. En tiennyt mitään järkevää aerodynamiikasta, kun lähdin laskuvarjolla hyppimään. Ihan kaikkea kiinnostavaa ei tietenkään ehdi tutkia juuriaan myöten, on niin paljon hauskaa ja mielenkiintoista tekemistä. Kunhan pääsee hankaluuksia haastamaan.

Piirsin lapsena turvapaikkoja

Ala-asteen ensimmäisenä päivänä, meidät vietiin pommisuojaan. Mietin sanaa: pommisuoja. Pommi ja suoja. Ihmettelin, miksi meitä ekaluokkalaisia heti ensimmäisenä päivänä pelotellaan. Lapsena elin omissa oloissani, yksi tapani käsitellä mielessäni pyöriviä asioita oli piirtää. Aihe, joka silloin oli minulle tärkeä, oli piilopaikka. Piirsin usein piilopaikkoja ihmiselle; pommisuojia ja maanalaisia kerrostaloja. Kenties halusin lapsena piirtää turvallisuutta kaottiseen elämäni.

En pitänyt ensimmäisen oman kotini valkoisista seinistä, tasaista harmaanvalkoista pintaa joka huoneessa. Aloin maalata tauluja, jotta sain väriä seinilleni ja jotta sain kuvat aina mukaani, koska seinät vaihtuivat levottomalla mielellä usein. Maalatessani tein yhtä kuvaa pitkään. Jokaisessa maalaustapahtumassa, oma senhetkinen tunnelmani vaikutti lopputulokseen. Kuvan värit saattoivat muuttua täysin. Maalauksiini tuli aina monia kerroksia.

Kokeilin monia opiskelualoja mm. kokkikoulua ja kauppaopistoa. Turhauduin ja opiskelu tuntui merkityksettömältä.

"Heräsin aamulla opiskelija-asunnostani. Menin vessaan. Luikautin ja levitin tahnat harjalle. Laitoin harjan suuhun ja ryhdyin nykimään sitä. Katseeni osui peiliin. Katsoin kuvaani pinnasta. Veri pakeni päästäni ja kylmä hiki nousi pintaan. En tunnistanut heijastusta. Jalkani muuttuivat tunnottomiksi ja valahdin lattialle vaahto suussani. Mistä voin tietää: kuka olen? Lompakosta varmaan löytyy jotain dokumentteja olemassaolostani, joten ryömin huoneiston puolelle. Tutkin takin, housut ja laukut. Löysin lompsan. Makasin lattialla ja tutkin ajokortin, jossa kuva ja nimi, jotka eivät sanoneet mitään. Paikkakunta, jossa

myönnetty. Ei mitään. Sosiaalitunnuksesta huomasin olevani parikymmentä ja risat. Heitin lompakon nurkkaan, suljin silmäni ja yritin ajatella, mistä saisin tietää kuka olen? Ensimmäisenä mietin, mitä teen ajallani. Olenko töissä vai opiskelenko? Missä? Mikä paikkakunta? Karsin muutamat ammatit pois, missä ainakaan en varmasti ole. Ensimmäinen oivallukseni oli, että olen taitava käsistäni. Siitä sitten lähti muutkin asiat muistumaan. Karsimalla. Se oli kauhua. Hirveintä mitä ikinä olen kokenut. Mutta tiedätkö vieläkään kuka olen? Ehkä tietoisuus avautuu pikkuhiljaa elämällä ja tekemällä.”

Maalaamisen koin ainoaksi tärkeäksi työksi, kaikki muu tuntui liian ulkokohtaiselta. Maalaaminen tuotti nautintoa. Sitten törmäsin vanhaan kaveriini, joka oli aloittanut nuorisotyön opinnot Kanneljärven opistolla. Samalla hän mainitsi, että opistolla on myös kuvataidelinja. Kiinnostuin ajatuksesta. Menin opistolle, tapasin taidelinjan opettajan Pekka Kainulaisen opiston käytävällä ja kysyin häneltä voisinko tulla tänne opiskelemaan? Pekka vastasi lyhyen tenttaamisen jälkeen kyllä ja niin minusta tuli taiteen opiskelija. Ensimmäiset kuukaudet nukuin välinevarastolla ja saunatuvassa, mutta se ei haitannut, oli hienoa saada keskittyä taiteeseen täyspäiväisesti. Siellä ymmärsin, että voin omistautua tällaiselle työlle, siitä voi tulla ja siitä tulee elämäntyöni.

”Onhan ihminen muuttuvaista laatua, ja muutokset tulevat häneen keveästi kuin tuulen henki, joka kahlitsee kaihtimia, ja ne tulevat kevyesti kuin villien kukkien tuoksahdus ruohikon kätköistä. Pienoinen kivistys voi niiden tuloa ennustaa, niin heikko, että sitä erehtyy luulemaan nuhan oireeksi. Tai sitten hän saattaa ruveta hivenen verran inhoamaan jotakin, johon vielä eilispäivänä oli mieltynyt. Oireet voivat myös naamioitua näläksi, jota eivät maapähkinät tyydytä. Eikö ylensyömistä sanotakin yhdeksi tyytymättömyyden selvimmistä enteistä? Ja eikö juuri tyytymättömyys ole muuttumisen alkuunpaneva voima?” (Steinbeck 1955, 25.)

Opinnot Taideakatemiassa

Pyrkiessäni Taideakatemiaan tavoitteenani oli päästä tekemään isoja valuveistoksia. Pääsykokeet olivat mielestäni vaativat ja mielenkiintoiset. Asuin viikon teltassa leirintäalueella, päivät olin kokeissa, ja iltaisin käytin kaiken aikani tehtävien tekemiseen. Halusin testata onko minusta tähän työhön. Omistautumiseni kannatti, pääsin kouluun.

”Koulu on jonkinlainen portaiden alkupää, jonka toisessa päässä voi oivaltaa näkevänsä oman elämänsä, itsensä tulossa joksikin, josta nyt on vain haave. Koulun voi tajuta paikaksi, joka ei ole vain paikka, jossa vietetään päivä, vaan jossa nuorelle vieras aikuisten joukko on antamassa mahdollisuuksia vapaudelle. Vapaus kaupallisesta nuorisokulttuurista, vapaus kulutuksellisuudesta, vapaus perhe- ja parisuhdemallista, vapaus isien syntien kierteestä voi toteutua, jos on edes jokin paikka, joka ei rakennu halpahintaisimman tavallisuuden ja poroporvarillisen hegemonian laeille.” (Varto 2002, 87-88.)

Dialogisuus

Tulen usein väärinymmärretyksi. En osaa puhua selkeästi. Varsinkin tilanteissa, joissa täytyisi selostaa jotakin, koen etten ole edes kiinnostunut puhumisesta. Opintojeni kautta olen löytänyt mielestäni hyvän tavan kommunikaatiolle, dialogisuuden.

Usein keskustelemme mielipiteistä, lukemastamme tai kuulemastamme. Media tuputtaa meille mielipiteitä ja lauseita, joita käytämme, vaikka tunnemme, ettemme tule ymmärretyiksi. Keskustelut ovat usein monologeja. Ihmisillä on kyky kommunikoida dialogisesti. Harvoin puhumme vain omista kokemuksistamme. Filosofin Juha Varto kirjoittaa, että kokemus on ihmisen

suhdetta maailmaan, hänen maailmassa olemistaan. Kokemuksista puhuminen yhdistää ihmisiä, ne ovat jotain jota voimme jakaa. Me kaikki koemme ja puhumme omalla tavallamme, kokemuksista puhuttaessa on kuitenkin kaikilla samoja piirteitä, joita ovat: keskeneräisyys, skemaattisuus, historiallisuus, aistisuus, kehollisuus, visuaalisuus ja pyrkimys kokonaiskuvaan. (Bardy & al 2007, 63.)

Wikipedian mukaan dia-logos tarkoittaa merkityksen tai ymmärryksen virtausta keskustelijoiden lävitse.

Varto kirjoittaa, että dialogi on väliin koottua. Dialogissa ei oteta valtaa eikä nosteta omaa näkökulmaa ylitse muiden, monologissa ei välttämättä kukaan kuuntele eikä toisen puhe vaikuta siihen kuinka muotoilen monologini. Dialogi voi tapahtua ihmisten kesken, jos heillä on erityinen syy ja valmius jakaa keskenään koettuja asioita. Tilanne vaatii luottamusta, antautumista ja yhteistä päämäärää. Dialogi on yhdessä ajattelemista. (Bardy & al 2007, 62.)

Olen valinnut alakseni taiteen, se on minun väyläni ja välineeni olla yhteydessä ja kommunikoida. Dialogisesti, toivon mukaan.

Taiteellisen työskentelyni lähtökohtia

Ei yhtä ainoaa oikeaa tulkintaa

Whatch out the flys

” Joukkoomme saapui tanskalaista syntyperää oleva mies. Hänellä ei ollut suomen kieli vielä hallussa, joten puhuimme englantia toisillemme. Väsyttyään kuuntelemaan juttujamme, osoitin hänelle nukkumapaikan mökin toisesta huoneesta. Mökissä on kaksi oleskelutilaa, joista ovet vievät eteiseen, joka johdattaa pihalle. Hän nappasi naisensa kainaloon ja lampsi toiseen huoneeseen. Kesäisin jätän ulko-oven auki, joten sanoin hänelle varoituksena kärpäsistä näin:

-Watch out the flys, keep your door closed.

Pidimme älämölöä yllä toisen ystäväni kanssa vielä jonkin aikaa, ennen nukkumaan menoa. Aamuyöllä heräsin toisesta huoneesta kuuluvaan mekastukseen. Tanskalainen tömisteli ympäri huonetta ja hänen tyttöystävänsä kirkui. Heppuli hakkasi seinää ja huusi: Johannes... There is a big black bird in here!

Raotin unisia silmiäni hiukan ja viereisellä pedillä ystäväni myös. Katselimme hetken toisiamme ja hihittelimme. No, mitäköhän se tanskalainen olisi halunnut minun tekevän? Menevän sinne ja ryhtyvän huutamaan vai kenties metsästäämään sitä lintua? Siitähän se lintu olisi innostunut, jos koko porukka olisi mennyt sinne möykkäämään ja törmäilemään toisiinsa. Käänsin kylkeä ja vedin peiton korville. Tanskalainen sai ketään satuttamatta siipiveikon pihalle.”

Sanat ovat käsitteitä, jotka jokainen ymmärtää eri tavalla. Kukaan ei ajattele samalla tavalla. On sana, joka on käsite, joka on meille suurimmilta osin opetettu, ei opittu. Mikä on hinta, kun lakkaamme ajattelemasta ja otamme merkitykset annettuina?

Meille syötetään valtavirtamedioissa joka päivä uusia terroritekoja maailmalta. Hyvä ja paha taistelee, kumpaan joukkoon sinä kuulut? Onko vaihtoehtoa? Kumpi on hyvä tai paha? Meitä tuupitaan johonkin suuntaan, kansakunnat pelkäävät toisiaan, ihmiset toisiaan, ystäviään ja elämäkumppaneitaan. Miksi olemme ohjailtavissa? Sitä paitsi. Mennyt ei ole absoluuttinen totuus. Vain tarina.

Teen tuotoksia, joita jokainen katsoja tulkitsee omalla tavallaan. Ei tarvita ymmärretyksi tulemista, riittää, että teos on. Filosofin Theodor Adornon sanoin pitäisi ymmärtää teoksen epäymmärrettävyyttä, silloin se ei palvelisi mitään muuta päämäärää. (Adorno 2006, 38.)

Adornon mielestä taiteen tehtävä on kyseenalaistaa. Adornon kirjoittaa, että porvarillisessa ymmärryksessä taide koetaan palvelun ja hyödyn näkökulmasta. Taiteen tulee sanoutua irti palveluksesta. (Adorno 2006, 38.)

En usein halua puhua teoksistani. Haluan, että jokainen katsoja löytää omat tulkintansa ja merkityksensä.

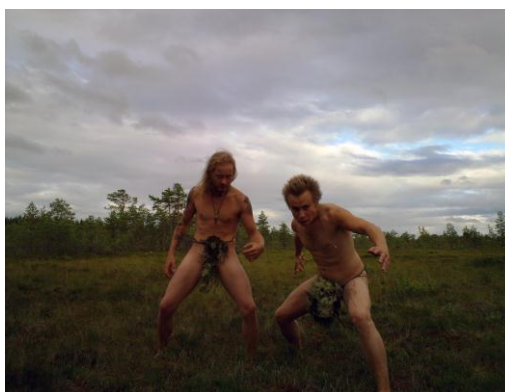
Intuitiolla eteenpäin

Alastomat apinat

”Vitseistämme oli terä kadonnut. Lähdin suolle lintutorniin tuijottelemaan. Otin talikon mukaan, en tiedä miksi, se nyt sattui olemaan yksi kauneimmista kapistuksista näköpiirissä, ja päätin tehdä sillä jotakin kivaa. Ei siellä mitään lintuja näkynyt. Lampsin etsimään uusia seikkailuja. Vastaan tuli turpeenkuivatusteline, no perkele. Siitä sitten hommiin.

Pidemmän päälle yksitoikkoinen työ käy tylsäksi. Talikko mättäälle, perse maahan ja miettimään mitä seuraavaksi. Tunsin hanurissani kosteutta. Siis housut narikkaan kuivumaan talikon nokkaan. Oloni oli hiukan hölmö, seisoessani suolla hattu päässä, rotsi niskassa ja perse paljaana. Viskasin loputkin vaatteet suolle ja pistin menoksi. Käppäilin pitkin suota. Ajattelin, että olisi parempi löytää jotakin penikseni peitoksi, jos pitää palata takaisin julkisille paikoille palloilemaan. Suon reunalta nappasin puusta oksan, väänsin sen lanteeni ympäri ja pistin sammalta siihen roikkumaan. Olin ylpeä tyylikkäistä ja alkukantaisista housuistani. Hiukan kosteat ovat nämäkin. Tuuli kuivattaa.

Ensimmäinen kohtaamani ihminen aluksi ihmetteli, mikä helvetin hullu toi on, mutta päätyi lopulta seurakseni suolle samoilemaan, sammaleet peittonaan.”

Kuva. Kaksi hullua.

Tulin kouluun valamaan, ja nyt kuvaan videoita. Aika kulkee jaksoina, teen jotain nyt, sitten jotain muuta. Lähestyn veistämistä taas jossain vaiheessa, jostain toisenlaisesta näkökulmasta. Ehkä. Ei se toisesta pois ole.

Kuvasin taiteelliseen opinnäytetyöhöni kohtausta, jossa metsästäjän pitkäkorvaista otusta. Tarvitsin kokonaisuuteen sopivan välineen. Mielestäni sellainen on perinteinen jousiase, jonka täytyy olla tietenkin toimiva ja vakuuttava kapistus. Jousiaseen valmistamiseen kului aikaa useita viikkoja. Aluksi kuvittelin jousenteon olevan melko yksinkertainen työ, ja niinhän se onkin, jos haluaa vain saada tikunpätkän liittämään jonnekin pusikkoon. En välitä tehdä turhaa työtä, joten halusin tehdä hyvän jousen heti. Jousi täytyi tehdä huolellisesti. Luin muutaman päivän ja yön putkeen perinteisten jousien valmistuksen opuksia mm. The traditional bowyers bible osat 1,2,3 ja 4. Työtä hidastutti vielä se, että kirjoja ei ole tehty tai edes käännetty suomen kielelle. Joitakin opuksia on kyllä tehty, mutta ne ovat ala-arvoisia.

Nyt olen valmistanut jo muutamia toimivia jousiaseita ja nuolia. Vapise otus. Uskomatonta, miten tehokkaita ja tarkkoja jousista saa. Tietenkin niillä on metsästetty ja sodittu jo kaksikymmentätuhatta vuotta sitten, mutta sen ymmärtää vasta ammuttuaan niillä.

Työskentelytapani on intuitiivinen. Virta vie minua ajatuksesta ja teosta toiseen. Tapanani ei ole analysoida työtäni ennen aloittamista tai edes tehdessäni teosta. Teen sitä mikä sillä hetkellä tuntuu oikealta ja tärkeältä. Vasta jälkikäteen voin nähdä, kuinka työni ketjuuntuu sarjaksi joskus hyvinkin loogisia valintoja.

Säännöt

Lähestymistapa

Liftireissulla kyyditsijäni kertoi metsästysmatkoistaan, kuinka hän käy ison porukan kanssa Virossa ampumassa lintuja. He ovat tietyssä paikassa odottamassa, kun joku menee lintujen toiselle puolelle, pelästyttävät linnut lentoon ja he ampuvat niiden lentäessä yli.

Kerroin omasta ensimmäisestä rusakon metsästyskokemuksestani kalastusverkolla.

"Ystäväni, joka muutti Hollannista Suomeen, istui sukuni mökinkuistilla kanssani, kun sain ajatuksen lähteä metsästämään. En ollut koskaan metsästänyt, ja ainoa varuste, joka oli lähettyvillä oli isoisäni vanha hapero kalaverkko. Kysyin ystävältäni: "Lähtisimmekö levittämään verkot metsälle?". Hän vastasi todeten: "Miksi ei?" Asenne ainakin on hepulla kohdallaan.

Etsimme rusakon käyttämän reitin, levitimme verkot, lassosimme koivun, jännitimme sen, asetimme ansalangan ja painuimme mörskälle odottamaan saalista. Palasimme ansallemme seuraavana päivänä ja huomasimme sen launneen, koska koivu oli pystyssä. Verkko oli revitty kappaleiksi pitkän matkaa pitkin metsää ja itse ansapaikalle saapuessamme, näimme hirven sorkanjälkiä ja kakkakasoja. Se oli ollut hiton iso elukka meidän verkossa."

Kuski kummasteli hiukan. Hän kertoi säännöistä, että verkkometsästys on sallittua, vain joillekin pienryhmille pohjoisessa ja heidän pitää kuulua saamelaisiin tai jotakin sinnepäin. Mieleeni ei juolahtanut metsästysreissuillani, että se voisi olla kiellettyä. Pitääkö aina tarkistaa lakikirjasta, joka pirun

pilkunviilaajan ja vastuunsiirtäjän keksimä laki, onko toiminta sallittua? Varsinkin, jos kyseessä on yksinkertainen pikku rusakonpiru ja tutustuminen esi-isiemme ravinnonhankintamenetelmiin. Järjenkäyttö ei kelpaa. Se kielletään. Ymmärrän.

Miksi pitkäkorvainen vipeltäjä täytyy saada kiinni? Kiinnostukseni metsästämiseen oli alussa enemmänkin henkiolennon päihittämistä, kuin lihan tarvetta. Istuin talvella ulkona rappusilla tupakalla Helsingin Kumpulassa. Sukkasillani, ilman takkia ja kylmissäni. Pihalla oli hiljaista. Rusakko pomppi lumihangessa. Se tuli lähemmäksi ja jäi vain tuijottamaan minua. Sillä oli punaiset silmät. Aikaa kului. Tuntui, kuin se olisi tarjoamassa haastetta hippasille. Heitin tumpin hankeen ja päätin napata otuksen. Lähdin salamana juoksemaan sen perään. Pinkoilin pitkin tontteja. En saanut sitä kiinni. Oli kylmä ja varpaat jäässä, mutta mieltäni lämmitti ajatus: nyt minulla on tehtävä.

Teoksia tehdessäni yritän vapautua kaikista säännöistä ajattelussani, opituista ja omaksutuista. Yritän singota itseni kaiken laidalla ja löytää jotakin uutta.

Taiteilijan paikka

Noam Chomskyn mukaan länsimaiden hallitseva eliitti yrittää hallita koko maailmaa sensuurin ja propagandan avulla. (Suoranta 2005, 194.) Sensuurin on saanut huomata lähiaikoina mm. Wikileaks-julkaisujen ja sikainfluenssarokotteen myötä. Chomsky kirjoittaa sumutuksesta, propagandasta, jolla levitetään halutunlaista maailmankuvaa.

”Kansan tulee istua yksin television ääressä, joka poraa heidän kalloonsa viestiä, jossa sanotaan, että elämän ainoa arvo on hankkia lisää tavaroita, tai elää niin kuin se rikas keskiluokkainen perhe jota katselet ja jolla on kivoja arvoja, kuten sopusointu ja amerikkalaisuus. Siinä kaikki mikä elämässä on tärkeää. Saatat tuumailla itseksesi, että elämässä täytyy olla muutakin, mutta koska tuijotat töllöä yksin, oletat olevasi hullu, koska televisiossa näytetään vakuuttavasti kaikki se mikä on merkittävää. Ja koska järjestäytymistä ei sallita – tämä on äärimmäisen ratkaisevaa – et tule ikinä saamaan selville oletko tosiaan hullu, ja sitten ainoastaan oletat niin, koska niin on luonnollista olettaa.”

(Suoranta 2005, 195-196.)

Ihanneihminen yhteiskunnan silmissä on valmis, asiansa tunteva, nopeasti tuottava yksilö. Luovalla alalla on vähän koulutuspaikkoja täytettävänä, verrattuna aloihin, joissa lyhyellä aikavälillä tuotetaan enemmän yhteistä hyvää verokassaan. Esimerkiksi kaupalliset alat. Mihin on kiire ja onko lyhyen tähtäimen hyvä tulos hyvä tulevaisuuden kannalta?

Nopeasti tuotettu teospari: kaksi muotokuvaa yhdeltä istumalta.

Kuva1. Omakuva istumassa ulkokuusissa. Kuva2. Pöntön sisältö.

Miksi koen kylmiä väristyksiä ja ällistystä kalliomaalausta luonnossa katsellessa, mutta en elokuvia tuijotellessa? Minusta tuntuu, kuin olisimme harhautuneet väärälle polulle, jossakin historian käännekohtassa. Tekemisessä ja kokemisessa muodostuu linkki historiaan ja juuriin. Sitten vielä se henkinen saavutus, jos itse teen asean ja metsästäni sillä, nyljen, pistän lihat pataan ja syön sen, kasvanko ihmisenä? Varmasti. Mielekkäästä tekemisestä syntyy aina jotakin hyvää. Olen saanut mielestäni hyviä ideoita veisto- ja maalaustöihin rakentaessani välineitä opinnäytetyöhöni.

”Taitava ihminen tai sellaiseksi kasvava- turvautuu kuitenkin omaan kokemukseensa niissä kohdissa, joissa ei ymmärrä perinteen sanomaa. Tällä tavoin syntyy itseään korjaava suhde maailmaan. Näin isien synnit eivät määrää tulevaisuuttamme vaan me koemme välttämättömäksi itse koetella suhdettamme maailmaan.” (Varto 2002, 104.)

Mielipuolinen kokeminen ja karsiminen

Ihmiset puhuvat unelmistaan ja kuvittelevat tietävänsä, mitä haluavat. Onko se mahdollista? Olisi mielenkiintoista tavata hiippari, joka sanoo viimeisillä kilometreillään täysissä järjen voimissaan: minulla oli alun alkaen ajatus elämäntyöstäni ja mitä haluan saavuttaa. Olen myös tehnyt kaiken, kuin ajattelin ja olen elämästäni onnellinen ollut.

Elämäntyö rakennetaan pikku palikoista ja siihen menee aikaa. Mistä voi etukäteen tietää kannattaako se? Onko tämä järkevä teko isommassa mittakaavassa.

Toivon oppivani näkemään elämäni Juha Vartton sanoin

”äärellisen elämän äärellisenä tapahtumisena, jossa jokainen hetki on tärkeä ja jossa elämän merkitys rakentuu siitä, kuinka merkityksellistä itse elämänsä.”

(Varto 2002, 128.)

Kuvitelma onnesta, kun unelma toteutuu, on mielestäni mielipuolinen. Tavoitteeni on voida hyvin tällä hetkellä, karsia turha pois ja ryhtyä leikkimään apinaa siinä sivussa. Ahdistus häviää perse paljaana heilumassa vaikka vuorella.

Kuva1. Portugalissa.

Kuva2. Kreikassa.

”Nökötämme yöllä pyöreän pirttipöydän vieressä ystävän kanssa. Kynttilät ovat loppuneet, mutta brandyä on vielä. Hyvä, että on pimeää, koko yön toista tuijotellessa toisen naamataulu voi käydä hiukan yksitoikkoiseksi.

Tuvan ovet ovat auki, koska elokuun puolella välissä on lämmintä ja pimeää, varsinkin mökin sijaitessa tarpeeksi kaukana kaupungin valoista.

Sanon jotakin omasta mielestäni fiksum ja toinen kommentoi omia mielipiteitään.

Illan edetessä yöksi, yritän kuunnella olisiko herralla jotakin mielenkiintoista sanottavaa tai edes jotakin siihen viittaavaa. Pienessä hutikassa kahden pöljän

jutut alkavat olla melko yksipuolisia monologeja, joita ei jaksaa kuunnella edes nälkäinen koira herkkupalaa odotellessa.

Illan pelastaa roskiksen rapina eteisessä... Kysyn kuka möykkää? Vastausta ei kuulu. Harvoin tälle tontille eksyy apinoista polveutuvia, kutsuttuja, kutsumattomia, puoliväkisin raahattuja tai edes vahingossa eksyneitä. Sen on sitten oltava peto, näppäilemässä reikiä muovipussin kylkeen.

Nappaan pari tyhjää olutpulloa ja vieritän ne mekastuksen suuntaan, jos vaikka kontio olisi eksynyt mörskälle. Parempi pitää hiukka meteliä, eikä tähdätä elukkaa suoraan otsaan. Mekastus jatkuu.

Mieleeni välähtää kuva sirkuksen leijonankesyttäjistä, jotka pitävät mirrit loitommalla onnettomilla jakkaroilla. Päätän tehdä samoin, tietämättä miten siihen tulee reagoimaan vaikkapa kontio. Tartun puiseen pirttikalusteeseen ja suuntaan eteisen puolelle pimeässä, kaveri takana olkapäissäni roikkuen. Pelko sekoittuu innostavaan uuden kokemiseen. Hieno tunne. Saisinko elukan hengiltä? Olisiko minulla mahdollisuus? Etenemme eteistä kohti, muutaman askeleen päässä, puoleessa välissä meistä ja otuksesta on laatikosto, jossa ovat isoisäni teurastusveitset terässä. Tuoli ojossa laatikostoa kohti. Olemme jo parin metrin päässä otuksesta ja se ötökkä vieläkin tökkii kynsillään hauen hajuisia lounaan jätteitämme. Pyydän sitä vekkulia takanani ottamaan laatikosta pari veistä ja otan itsekin yhden. Peukalo tunnustaa terän, toimii varmasti. Peto peräänntyy.

Roskapussia oli näppäilty suurehkot kynnet omistava otus.

Kokeili varmaankin sisältääkö pussi hieman pienempiä makupaloja, kuin me. ”

Jännittävää, kun aloittaa pienestä ajatuksesta ja se kasvaa isoksi möröksi matkalla. Sillä jäniksellä on valtavat voimat. Nyt hirvet, kauriit ja ehkä karhutkin koettelevat.

Yksi motiiveistani tehdä taidetta on unohtus. Työskennellessäni saan unohtaa kaiken muun, ajattelen vain tekeillä olevaa työtä, millään muulla ei ole merkitystä sillä hetkellä.

Ai niin. Siitä kauriista. Tarvitsin lopputyöni taiteelliseen osaan rekvisiittaa, luita, nahkaa ja jäniteitä. Kyselin ihmisiltä. Minulle osoitettiin paikka kartalta, josta voisi löytyä jonkinlaista raatoa. Paikka oli metsässä. Naiseni halusi kerätä marjoja tai sieniä, joten lähdimme yhdessä.

Hiippailin vähän missä sattuu. Prinsessani jäi hieman jälkeeni, keräilemään jotain herkkuja. Olin mielestäni katsonut oikean paikan kartalta, mutta mitään vinkkeihin viittaavaa ei näkynyt. Jatkoin matkaa hiljaa kävellen. Havaitsin metsäkauriin seisomassa matkan päässä. Tuuli hiukan kauriista minuun päin, joten se ei havainnut minua. Kokeilin lähestyä eläintä hiipien, ja joka kerta, kun se nosti päätään, ihan kuin olisi kuullut jotakin tai muuten vaan tutkiakseen ympäristöä, pysähdyin aloilleni. Pääsin elukan viereen, noin muutaman metrin päähän. Piti keskittyä hengittämään. Miten tämä on mahdollista. Haistoin villin elukan. Olin niin lähellä, että ylettyisin koskettamaan sitä kankkuun. Tiesin naikkosen tulevan perässäni, jostain pusikosta kohta. En halunnut tilanteen laukeavan, joten nostin käteni ylös, taaksepäin suunnattuna ja heilutin sitä hieman, aina eläimen katsoessa aivan toiseen suuntaan, merkiksi naiselle. Vilkaisin taaksepäin ja hän oli huomannut minut, sekä kauriin. Se oli hauska ilme naikkosella. Kauris oli melko nuori. Karvainen nahka sarviensa peittona. Kului aikaa ja tutkin elukkaa. Se pisti päänsä takajalkojensa alle ja nuoleskeli jotakin, varmaankin puhdistusrituaali ajattelin. Hetken siinä lipsuteltuaan se yritti ottaa turpansa jalkojensa välistä, mutta sen sarvi jäi kiinni takajalkaan. Se oli hupaisaa, yritin pitää naurunpyrähdyksen sisälläni...

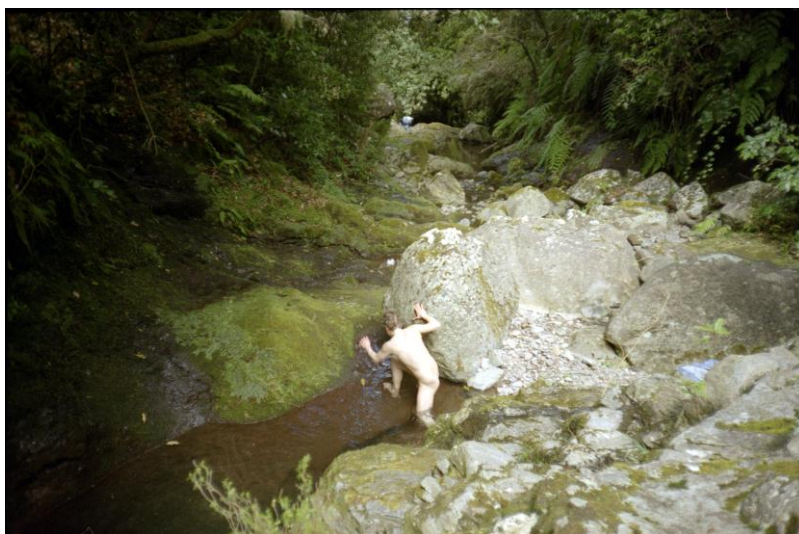
Lopuksi

Huomaan kertovani ainoastaan tarinoita, joissa on ollut toisia ihmisiä mukana. Mietin mistä tämä johtuu. Onko se enemmän uskottavaa tai jopa lähellä totuutta, jos on toinen ihminen mukana kokemassa. Sama se. Mutta. Mikä on kauniimpaa kuin jakaa kokemukset. Minulle tapa jakaa kokemuksia on taiteen tekeminen.

Niitä raatokätköjä ei löytynyt ja sarvenpätkätkin ostin. Ne ovat vesipuhvelin nupista, Intiasta. Toinen pyhästä elukasta, punaisen värin perusteella. Tahto tehdä teoksia löytää keinot saavuttaa päämäärä.

Pieniä yksittäisiä asioita olen oppinut ja lisää kysymyksiä itselleni löytänyt kirjoittamisen kautta. Jos on aikaa, aina sitä jotain oppii. Ainakin elämisen taitoa. Olen onnellinen, kun saan tehdä työtä, joka tuntuu seikkailulta.

Jokainen työ on löytöretki "Each work is a discovery." (Goldsworthy 2004, 1.)

Kuva. Madeiralla seikkailemassa.

Yrjö Kallisen puhe *Käsitteiden tuolla puolen*, jonka hän piti 83-vuotiaana.

Me olemme unessa. Ensimmäinen heräämisen oire on siinä, että me alamme hämärästi tajuta olevamme unessa. Meitä hallitsee entisyys, vuosituhannet dominoivat meitä. Meidän on katsottava uudestaan ja uudestaan kaikkea.

Unesta tietoiseksi tuleminen on heräämisen ensimmäinen oire. Tämän tietoisuuden virittämä totuudellisuuden tarve, tarkan, levollisen ja kuitenkin intensiivisen tarkastelun tarve, on toinen aste. Saattaa tulla hetki, jolloin ylitämme kaiken, mitä olemme oppineet, tietäneet ja ymmärtäneet, jopa sanoiksikin pukeneet itsellemme ja muille.

Kaikkia asioita on katsottava silmästä silmään sellaisina kuin ne ovat, hyväksymättä tai hylkäämättä, levollisesti, uudestaan ja uudestaan. Mikä on tämä tunto? Mitä on tämä pelko? Mitä on tämä viha? Mitä on tämä rakkaus? Levollisesti ja tarkasti. Hetkestä hetkeen. Uudestaan ja uudestaan.

Ihmisessä voi viritä totuudenrakkaus, yli kaiken totuudenrakkaus. Tämä totuus, jos se viriää, virittää ihmisessä hyvyyden. Ja missä totuus ja hyvyys ovat läsnä, siellä syntyy kauneus. Ja niin saa oikeutuksensa kreikkalaisten meille välittämä määritelmä totuudesta, hyvyydestä ja kauneudesta. Ne ovat meissä sisäisesti läsnä. Vain meidän mieleemme peittää ne, meille periytyneet käsitteet ja varmuudet peittävät ne.

Totuus on yksilöllinen asia. Jokin mystinen, sanoin selittämätön salaisuus meissä. Se ei sellaisenaan ole siirrettävissä kenellekään toiselle. Mutta sen yhteisenä tunnusmerkkinä voimme sanoa olevan tuon pyhän arvokolmion, joka ihmisessä ilmenee: totuus, hyvyys ja kauneus. Kaikki sanan todellisimmassa mielessä.

Tämä kaikki on piilevänä meissä jokaisessa. Ehkäpä se piilevänä ilmenee silloin, kun ihminen tarttuu toisen ihmisen käteen, silloin kun hän tuntee vilpitöntä myötämieltä, myötäelämisen kykyä, ymmärtämisen kykyä. Ymmärtää rikkonuttakin veljeä. Ymmärtää tuota, jota vihaa. Ymmärtää, että niin täytyy olla, niistä lähtökohdista lähtien, joiden vaikutuksen alaisena hän on elänyt. Noin asian täytyy olla hänen silmissään. Voimme ymmärtää toista ihmistä. Joka kerta kun äiti syleilee lastansa, kun veli auttaa veljeä, sisar sisarta, aviopuoliso toistaan, ystävät ystävää, tämä täydellisyys ilmenee maailman luonnollisimmassa arkielämässä.

Emme ole perillä, jos siirrämme sen taivaanrannan taakse, joskus tulevaisuudessa tapahtuvaksi. Se on eksytyksien eksytys. Jos me sen vallassa vaellamme, se ei tapahdu koskaan.

Täydellisyys alkaa tässä ja nyt. Se on läsnä. Se kumpuilee esille teissä jokaisessa. Tietoisuus tästä vapauttaa. Se muuttaa tämän ihmiselämän juhlavaksi. Se ei olekaan arkista, arkinen on vain minussa oleva unitila. Haukottelen, koska olen uninen. Voin katsoa lähimmäistäni silmiin ja haukotella tai tähtitaivasta ja haukotella, en näe siinä mitään ihmeellistä. Minä en tiedä mitään, jos näin tunnen. Olen unessa.

Jos olen vähänkin valveilla, niin jokainen vastaantuleva olento on mysteeri, pyhä, juhlallinen. Se on eläimessä, kukassa, kaikkialla. Tämä tilaisuus on jumalallisen olemassaolon muoto. Ihmishenget kysyvät tässä tilaisuudessa itseltään: Keitä me olemme?

Tähän juuri tähtää luomakunta, että ihmisessä viriää tarve nähdä totuus. Tarve toteuttaa hyvyys. Tarve tajuta kauneus.

LÄHTEET

Adorno, T. W. 2006. Esteettinen teoria. Tampere: Vastapaino.

Bardy, M., Haapalainen, R., Isotalo, M. & Korhonen, P. 2007.

Taide keskellä elämää. Keuruu: Otava.

Goldsworthy, A. 1993. Hand to earth. New York: Abrams.

Kallinen, Y. 1995. Käsitteiden tuolla puolen. Teoksessa H. Markkula (toim.)

Sanat kuin valo - Yrjö Kallisen ajatuksia. Porvoo: WSOY.

Steinbeck, J. 1998. Torstai on toivoa täynnä. Helsinki: Tammi.

Suoranta, J. 2005. Radikaali kasvatust. Helsinki: Gaudeamus.

Varto, J. 2002. Isien synnit. Tampere: University press.